

[Lilli Gyldenkilde]

Det er ikke godt nok, det, vi laver på disse områder. Jeg ved, det er lidt svært at tage SF's synspunkter i de her sammenhænge med ind i overvejelserne, eller i hvert fald kommer vi aldrig med i forhandlingerne. Og det er af gode grunde, for vi vidste jo, dengang dette her blev vedtaget, at det ville få den følge, som det fik. Derfor er vi ikke med i forliget om det, og derfor kan vi ikke være med i videre drøftelser, for vi er ikke en del af forligskredsen. Men det skal nu ikke afholde os fra at bruge Folketinget til at få en debat om disse ting og til – i håb om, at der er nogle fra pressen, der ser det – at man i hvert fald tager denne gruppe op til en overvejelse om, hvad vi skal gøre med den fremover.

Men punktet om, at kommunerne går ind og laver om på det, der laves herinde, er vi nødt til at lade indgå i overvejelserne, for det er altså for dårligt arbejde, der bliver lavet herinde, når det er så let at omgå det. Og selvfølgelig bliver de nødt til at omgå det ude i kommunerne, for de har ikke råd til andet.

Vi kommer nærmere ind på denne debat i forbindelse med forslaget, der følger efter; det kan ikke undgås, for vi ændrer ikke mening fra det ene øjeblik til det andet. Jeg synes, dette forslag er bedre end det socialdemokratiske, og jeg kan forstå på Socialdemokratiet, at de egentlig også synes, det er et godt forslag, men at der ikke er flertal for det. Derfor har man fundet på noget andet, som det jo desværre også nok viser sig at der ikke er flertal for.

Arbejdsministeren (Kirkegaard):

Fru Lilli Gyldenkilde sagde, at vi havde en enestående arbejdsminister, og hvis ellers det skal opfattes som en kompliment, takker jeg for det. Men jeg er ikke helt sikker på, at det i denne sammenhæng skulle opfattes på den måde.

Bebrejdelserne gik på, at jeg henviste til et papir, som fru Lilli Gyldenkilde ikke havde til rådighed. Jeg stod egentlig i en vildfarelse og troede, at det var et papir, der var stillet til rådighed for Arbejdsmarkedsudvalget, men ved nærmere eftersyn kan jeg godt se, at det er det ikke. Det er et papir, der er udleveret i forligskredsen, men der er ikke noget hemmeligt i det, så hvis medlemmer af Arbejdsmarkedsudvalget ønsker det, kan de naturligvis få det.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det skal jeg så sige mange tak for. Men altså: Vi, der sidder i salen i dag, og de, der eventuelt hører på debatten, sidder ved mikrofonerne og skal skrive om debatten, må altså ikke få tallene at vide i forbindelse med, at vi diskuterer dette her. Det beklager jeg selvfølgelig, for jeg mener, at der er tale om 80 pct. kvinder, og så er det lidt svært at sige, hvor mange af dem der er enlige, og hvor mange af dem der er samgifte. Aldersmæssigt ved vi fra pressen, som har skrevet om dette her, at det er en meget yngre aldersklasse, end man egentlig troede, da man lavede overgangsordningen fra 55 til 60 år på efterlønnen. Da troede man, at man tog hånd om noget af det her, og det viser sig desværre, at det gjorde man ikke.

Jeg skal beklage, at der ikke kan være større åbenhed omkring disse ting. Jeg må se i øjnene, at de direkte oplysninger er der altså ét parti som ikke har fået indtil nu, og det er Socialistisk Folkeparti. De øvrige partier har fået dem, fordi de hører med til forligskredsen. Ja, måske har Fremskridtpartiet heller ikke fået dem, i hvert fald ikke i forligskredsen. Vi er altså to partier, der er forholdt de oplysninger, som har betydning for den debat, vi her har, og som har betydning for den offentlige debat, der nu har kørt i et halvt år. Til det er der bare at sige: Velbekomme!

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 66:

Forslag til folketingsbeslutning om midlertidig ydelse til langtidsledige.

Af Jan Petersen (S) m.fl.
(Fremsat 7/2 92).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Kirkegaard):

For at undgå misforståelser er jeg nødt til indledningsvis at sige, at den udlægning, som fru Jytte Andersen under det forrige punkt på dagsordenen kom med med hensyn til, hvad der er god forligsskik, er jeg ikke enig i. Jeg kunne også godt have udtrykt det skarpere og mere præcist, men det vil jeg vente med til en anden lejlighed. Jeg kan ikke være enig i den udlægning, som fru Jytte Andersen kom med.

Beslutningsforslag nr. B 66 indfører en midlertidig ydelse på mindst 2.004 kr. pr. uge til personer, som efter 2. arbejdstilbud mister retten til dagpenge, fordi de ikke længere opfylder lovens krav om 26 ugers arbejde inden for de sidste tre år. Ydelsen er tidsbegrænset frem til 1. juli 1993. Der peges i den skriftlige fremsættelse på, at formålet er at sikre, at personer, som har opbrugt deres dagpengeret efter andet arbejdstilbud, har ret til dagpenge, indtil de politiske forhandlinger om aktivering af ledige m.v. er tilendebragt.

Forslaget minder meget om de moratorieordninger, vi kender fra sidste halvdel af 1980'erne, hvor der flere gange blev vedtaget ordninger, der skulle sikre, at personer, der efter reglerne stod over for at miste dagpengeretten, fik mulighed for via et ekstra arbejdstilbud at bevare dagpengeretten.

Der er dog forskel på formålet med de tidligere moratorieordninger og det foreliggende forslag. De tidligere ordninger var begrundede med forsinkelser af den lovbestemte revision af arbejdstilbudsloven i 1985. Et nyt element heri var, at der blev gjort op med det gentagne arbejdstilbud, hvilket stillede de langtidsledige i en usikker situation. Forligsparterne bag 1985-loven var derfor enige om moratorieordningerne.

Den sidste aftale om moratorieordninger indgik i den 4-årige aftale fra 1988 mellem KVR-regeringen og Socialdemokratiet om revision af arbejdstilbudsloven. Den 4-årige afta-

le strækker sig til udgangen af 1992, og det lå klart ved aftalens indgåelse, at ledige inden aftaleperiodens udløb som følge af den indgåede aftale kunne komme i den situation, at dagpengeretten bortfalder, fordi den ledige har opbrugt dagpengeretten efter 2. arbejdstilbud. Det er altså ikke noget nyt. Jeg finder derfor på ingen måde, at den nuværende situation kan ligestilles med de forudgående gange, hvor der blev indført moratorieordninger. De ledige kan ikke med rette henvise til, at lovgivningen skaber usikkerhed om, hvor længe dagpengeretten kan forventes at kunne bevares.

Da dette forslag indholdsmæssigt er en parallel til SF's lovforslag om indførelse af en moratorieordning, kan jeg i øvrigt henvise til mit indlæg i forbindelse med sidstnævnte forslag. Jeg vil dog gerne gentage, at det er regeringens holdning, at problemerne for de personer, der har været uden normal tilknytning til arbejdsmarkedet i en så lang periode, som vi her taler om, ikke løses ved til stadighed at forlænge dagpengeperioden. Regeringen finder, at der må være en grænse for, hvor længe man kan modtage ydelser fra arbejdsløshedsforsikringssystemet, uden at man er i kontakt med arbejdsmarkedet på normale lønmæssige vilkår. Jeg skal som i forbindelse med Socialistisk Folkepartis lovforslag på regeringens vegne indstille beslutningsforslaget til forkastelse.

Jytte Andersen (S):

Det er Socialdemokratiets opfattelse, som det tidligere er blevet sagt, at 7.000 mennesker ikke skal gøres til gidsler for en katastrofal udvikling i ledigheden på grund af, at vi herinde har udsat revisionsbestemmelsen for ATB/UTB-lovgivningen. De omkring 7.000 - 7.400 tror jeg det er - har, som jeg tidligere har sagt, fuldstændig levet op til de krav, som vi fra lovgivernes side har sagt at de skulle leve op til. De har stået til rådighed, de har søgt job, som de formentlig ikke engang havde nogen jordisk chance for at få, men for at få udfyldt deres jobsøgningskema som bevis for, at de stod til rådighed for arbejdsmarkedet. Og de har faktisk igennem denne række år været udsat for afvisning på afvisning, for nedadvendte tommelfingre, og det har givetvis været en utrolig menneskelig belastning for dem. Deres eneste problem er, som det er sagt tidligere, at arbejdsmarkedet ikke står til rådighed for dem.

[Jytte Andersen]

Det bedste ville efter vores opfattelse være, at vi i denne her 1½-års-periode sagde: Et tredje arbejdstilbud er ikke muligt. Det næstbedste, en moratorieordning, som SF har foreslået det, har forligspartierne ikke ønsket, til trods for at forudsætningerne for den politiske aftale er forskudt på to områder. Og det er jo det, den reelle uenighed går på blandt forligspartierne: De Radikale og regeringen på den ene side og Socialdemokratiet på den anden side. Vi mener faktisk, det var en forudsætning som grundlag for aftalen, at arbejdsløsheden ville gå i den rigtige retning, men den gik desværre i den forkerte.

Vi har som sagt også udskudt revisionsbestemmelsen et år, og det mener vi ikke bør påvirke den gruppe mennesker, som i hvert fald uforskyldt er i denne situation på grund af vores beslutning. Derfor er vi egentlig lidt skuffede over både regeringens og Det Radikale Venstres meget afvisende holdning til – på et tidspunkt, som vi jo også har diskuteret inden for forligskredsens rammer – nogle mere selektive initiativer over for denne gruppe. Så forslaget skal ses som en nødløsning, en udstrakt hånd til de langtidsledige, som ikke ønsker at høre til og heller ikke hører til i det sociale system. Det vil givet for nogle giftes og samlevenes vedkommende betyde en social deroute, og der vil sandsynligvis også følge tvangsauktioner med i kølvandet, og vi synes altså ikke, det er en rimelig måde at rådgive de langtidsledige på at anbefale dem at blive skilt, for at de ikke skal komme ind under bistandslovens gensidige forsørgelsesprincip.

Det har været sagt tidligere, at nogle vil kunne få en bedre økonomisk situation i bistandsystemet, og det er der da heller ingen tvivl om for så vidt angår den første 9-måneders-periode, men så vil de gå ned på varig bistand, som er på 2.500 kr. om måneden. Så uanset at de i den øjeblikkelig situation kan lave et regnestykke, som ser ganske pænt ud, er virkelighedens 9-måneders-bestemmelse benhård, for derefter ryger de ned på varig bistandshjælp. Det mest afgørende for os er, at de langtidsledige tydeligvis ikke ønsker at være tilknyttet det sociale system, men ønsker at bevare livlinen til arbejdsmarkedet.

Vi har i Socialdemokratiet været overraskede og bekymrede over, hvor unge folk i denne gruppe tydeligvis er. Arbejdsløshedskassernes

Samvirke er tidligere kommet med nogle oplysninger, som i hvert fald er gået meget bredt ud til opinionsdannere og politikere, og som fortalte, at op mod 40 pct. er under 35 år og op mod 80 pct. under 45 år. Det er altså forholdsvis unge mennesker og overvejende kvinder.

Som det er fremgået tidligere, synes vi, at vi skylder denne gruppe at gøre vores bedste, og derfor er jeg egentlig glad for de meldinger, som Det Radikale Venstre og Centrum-Demokraterne gav ved SF's forslag, og som gik ud på, at vi skulle kigge på denne gruppe – for dette forslag bliver der sandsynligvis ikke flertal for den næste times tid, så skulle verden da flytte sig ganske væsentligt – og prøve at gå lidt dybere ned og gøre os nogle kvalificerede overvejelser om, hvordan vi kan modvirke, at den kommer i klemme og ryger ud i en social situation, som er uacceptabel.

Jeg vil godt kvittere for de to forholdsvis åbne meldinger om, at vi må gøre noget for denne gruppe, der uforskyldt er i en situation, som efter vores opfattelse er uacceptabel.

Pia Christmas-Møller (KF):

Nu har vi haft en lang debat om præcis det emne, som det socialdemokratiske forslag omhandler, og jeg ved egentlig ikke, hvor meget der er tilbage at tilføje, men der er dog to ting.

Om det konkrete socialdemokratiske forslag er der først og fremmest tilbage at sige klart og kontant, så det kan forstås, at det er et klokkeklart forligsbrud.

I forhold til 1988-forliget er der ingen som helst forskel på SF's forslag og det socialdemokratiske forslag. Den temmelig besynderlige og fantasifulde forklaring, fru Jytte Andersen har givet her fra talerstolen på, hvorfor SF's forslag er forligsbrud i modsætning til det socialdemokratiske forslag, minder mest af alt om den, der hæfter sig ved skæven i sin broders øje uden at kunne se bjælken i sit eget. Det var det ene.

Det andet, der står tilbage fra den foregående debat, er et ubesvaret spørgsmål. Fru Jytte Andersen skylder mig stadig væk et svar på, hvor længe Socialdemokratiet mener at man skal kunne blive forsøret via dagpengesystemet. 7 år er ikke nok, og 9 år er ikke nok. Hvad er nok for at tilfredsstille Socialdemokratiet?

Jeg forstår, at fru Jytte Andersen lægger stor vægt på, at der med det socialdemokratiske

[Pia Christmas-Møller]

forslag lægges op til en tidsbestemt periode, en midlertidig ordning, en overgangsfase osv. for lige at hjælpe denne eller en anden gruppe, men det har vi gjort de sidste 20 år. Hvornår er grænsen nået? Hvor skal vi sige at dagpengesystemet slutter, for jeg forstår, at fru Jytte Andersen og Socialdemokratiet ikke mener, at dagpengesystemet skal være livsvarigt?

Jeg savner altså et konkret svar på, hvornår der ikke lige er en ekstraordinær situation. Hvornår er Socialdemokratiet parat til at acceptere, at nogle enkelte må overgå til det sociale system?

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Fru Pia Christmas-Møller får ikke noget svar fra Socialdemokratiet på, hvor lang tid folk skal være i dagpengesystemet, og det hænger sammen med en dyb respekt for det kommissorium, som et bredt flertal har lavet, nemlig at vi har nedsat et udvalg, som skal kigge på det fremtidige dagpengesystem.

Jeg synes faktisk ikke, det er rimeligt at have forventning om, at vi skal knipse med fingrene og sige: 5 år, 7 år, 10 år – ingen højere?

Vi har nedsat et udvalg, og det synes vi faktisk skal have lov til at arbejde, og vi synes, at vi skal have en så høj grad af respekt for dette kommissorium, som politikere nu kan have, og det er baggrunden for, at vi fremsætter et forslag, der skal gælde, indtil vi skal træffe beslutninger som følge af Zeuthenudvalgets oplæg og forslag. Så fru Pia Christmas-Møller må altså styre sin nysgerrighed og sin utålmodighed og vente, til vi skal træffe beslutninger i næste folketingssamling.

Med hensyn til forligsbrud er det muligt, at det ikke er forklaret godt nok. Der er tale om, at gruppen af langtidslidende falder ud af systemet. Det er konsekvensen af politiske aftaler, som Socialdemokratiet vedstår, men vi ønsker ikke, at de skal ryge over i bistandssystemet, og fremsætter derfor forslaget om, at de kan vælge mellem bistandssystemet og 100.000 kr., mellem bistandssystemets nul – i hvert fald for nogle gruppers vedkommende – og en særlig ydelse på 100.000 kr., der ikke er en dagpengeydelse som sådan, men en særlig ydelse, hvilket i øvrigt fremgår meget klart af forslaget, der dermed ligger uden for dagpengeforligets eller ATB/UTB-forligskredsens rammer.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Alle de snirkler og kringelkroge, Socialdemokratiet har været ude i for at finde frem til et lovforslag, skal jeg ikke kommentere nærmere, men bare stille det ene spørgsmål: Har jeg ret eller uret, når jeg siger, at det socialdemokratiske forslag lægger op til, at de pågældende fortsat skal være i dagpengesystemet, og til en ydelse, som svarer til dimittendsatsen? Har jeg ret eller uret i det? Har jeg ret eller uret i, at de pågældende vil få mulighed for de samme aktiveringsydelser og samme rettigheder, som i øvrigt gælder i dagpengesystemet?

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Fru Pia Christmas-Møller har uret.

Helge Sander (V):

Jeg synes, det var interessant at notere fru Jytte Andersens begrundelse for ikke at kunne svare på fru Pia Christmas-Møllers spørgsmål. Begrundelsen var nemlig, at i respekt for det brede kommissorium, som er givet Zeuthenudvalgets arbejde, vil Socialdemokratiet ikke udtale sig i denne sag. Hvis man vil fastholde det synspunkt, kan jeg da se, at der resten af foråret bliver tale om et meget begrænset socialdemokratisk engagement på det arbejdsmarkedspolitiske område.

Men det ændrer ikke ved, at vi fra Venstres side føler, at det er svært at komme med flere argumenter i denne sag i betragtning af, at vi nu har talt om det i 1½ time, blot i forbindelse med et andet forslag, men problemet er akkurat det samme. Fru Jytte Andersen fra Socialdemokratiet kan ikke forklare sig ud af det forhold, at der er tale om forligsbrud. Det kan lyde nok så smukt i de forskellige fremstillinger, vi har fået, men det er, som jeg synes at det lige så klart er blevet sagt fra vores side, ganske uacceptabelt, og den kan vi ikke købe.

Vi må altså fastholde, at når man har været i dagpengesystemet i 7–10 år, er det slut, og så må man gå over i det sociale system, som vi heller ikke skal gøre ringere, end det er.

Derfor vil vi fra Venstres side klart tage afstand fra forslaget, og i øvrigt er vi lidt overraskede over, at fru Jytte Andersen får det til at se ud, som om vi næsten kan klare hele pro-

[Helge Sander]

blemstillingen på dette felt ved blot at sige ja til forslaget. For mig lød det, som om fru Jytte Andersen overhovedet ikke havde forstået i det mindste det, som fru Lone Dybkjær sagde meget klart under det foregående forslag.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Vi løser ikke hele det arbejdsmarkedspolitiske problem med dette forslag, men vi løser et forsørgelsesproblem for den gruppe ledige, der mister retten til dagpenge, med en ydelse på mindst 2.004 kr. Forslaget handler om at sikre et minimum af forsørgelse til dem, der taber dagpengene.

I øvrigt vil jeg ikke love hr. Helge Sander, at hr. Helge Sander får fred for arbejdsmarkedspolitiske synspunkter fra Socialdemokratiets side, men lige præcis på det spørgsmål, der handler om sammenhæng mellem dagpenge, tryghed og finansiering, får hr. Helge Sander og fru Pia Christmas-Møller ikke svar fra Socialdemokratiet, før vi har ladet udvalget arbejde i respekt for det kommissorium, det har fået.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Det er interessant, at Socialdemokratiet vil tillade sig at begå forligsbrud og oven i købet ikke vil svare på de spørgsmål, som forligspartneren stiller i forbindelse med behandlingen af forslaget. Det synes jeg er en interessant situation, som må give anledning til nøjere overvejelse.

Jeg spurgte fru Jytte Andersen, om det var forkert forstået, at denne gruppe fortsat skal blive i dagpengesystemet, om ydelsen ikke ligger inden for dagpengesystemets regler, og hvad der ellers måtte ligge af særordninger i forbindelse med ideen. Sagen er, at man vil give en bestemt gruppe i dagpengesystemet en mindstebetalingsgaranti, hvilket overhovedet ikke er kendt for de almindelige dagpengemodtagere i systemet – bortset fra selvstændige erhvervsdrivende, der er ude i en særlig situation. For almindelige lønmodtagere er der ikke en sådan minimumssats i dagpengesystemet, som man altså nu vil give denne gruppe. Hvad er begrundelsen for det? Jeg synes, at selve indholdet i forslaget er utrolig besynder-

ligt, og jeg synes, det er overordentlig interessant, at Socialdemokratiet på den måde forsøger at undergrave et forlig, det selv har været med til at indgå.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Spørgsmålene er sådan set besvaret i forslaget. Det er en særlig midlertidig ydelse på mindst 2.004 kr. om ugen frem til den 1. juli 1993. Når gruppen har mistet retten til dagpenge og er faldet ud af dagpengesystemet, siger vi, at den er i en særlig situation, som andre også kan være i, i hvilke tilfælde vi også spænder et sikkerhedsnet ud. I en midlertidig, afgrænset tidsperiode giver vi en særlig ydelse; jeg har prøvet at argumentere for, hvorfor vi ikke synes, at denne gruppe skal sendes over i det sociale bistandssystem, og i forslaget lægger vi også op til nogle mere permanente løsninger, når vi når målstregen den 1. juli 1993. Så det er hverken en dagpengeydelse eller en dimittendsats, men en konkret ydelse til en konkret afgrænset persongruppe.

Fjerde næstformand (Kirsten Jacobsen):

Fru Pia Christmas-Møller for en kort bemærkning. Så prøver vi at komme tilbage til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Jeg forstår, at ledetråden for Socialdemokratiet er en alvorlig bekymring for disse menneskers fremtidige forsørgelse. Bistandssystemet har et behovskriterium som udgangspunkt for tildeling af ydelser, og jeg undrer mig lidt over, hvorfor Socialdemokratiet ikke er gået ind via bistandssystemets regler, hvorfor Socialdemokratiet med – det må man ikke sige fra talerstolen, men med al magt i alt fald vil fastholde denne gruppe i dagpengesystemet og oven i købet gennemføre nogle særordninger, som ikke gælder for de ordinære personer i systemet. Det synes jeg er en besynderlig fremgangsmåde, men jeg har altså forstået, at det for alt i verden gælder om at bibeholde denne gruppe i dagpengesystemet.

Fjerde næstformand (Kirsten Jacobsen):

Fru Jytte Andersen, og det bliver den sidste

[Fjerde næstformand]

korte bemærkning, inden vi går tilbage til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Det er ikke i dagpengesystemet. Jeg prøver én gang til: Det er en særlig ydelse, der ligger uden for dagpengesystemet, og som skal sikre den gruppes forsørgelse.

Fru Pia Christmas-Møller spørger, om vi har overvejet at kigge på bistandssystemets gensidige forsørgelsesprincip. Det har vi, men som fru Lone Dybkjær var inde på tidligere, er det en ganske omfattende diskussion, men det er da muligt, at vi skal gå den vej, når vi når målstregen, for at afgrænse dagpengesystemet i forhold til det sociale system, men det er helt tydeligt, at vi får den debat, som der også er behov for, i næste folketingssamling.

Men det er ikke en dagpengelovgivning, der er rammen om det, det er en særlig lov. Hvis vi gerne ville have haft det i selve systemet, havde vi naturligvis stillet det som forslag til ændring af arbejdsløshedsforsikringsloven, men vi har netop sagt, at det er en særlig ydelse i en særlig lov.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg kan nu godt forstå, at der kan være medlemmer, der har vanskeligt ved at se, hvorfor der var mere forligsbrud i det af SF fremsatte forslag, vi talte om for 10 minutter siden, end i det, der nu er til behandling.

Der er et parti herinde, der i årevis har talt om, at man skulle graduere dagpengeretten, og det er Venstre. Så vidt jeg kan se, er det, der foreslås fra Socialdemokratiets side på baggrund af et forlig, hvis forudsætninger er brudt, at man nu laver en gradueret dagpengemulighed, men man kalder det en bistandsydelse. Selv om man kalder det en bistandsydelse, handler det præcis om den diskussion, vi har haft i årevis om, hvorvidt vi skulle have graduerede dagpenge. Jeg står ikke alene med det synspunkt, at jeg synes, det er synd, at et parti fra arbejderbevægelsen fremsætter et forslag, som Venstre har arbejdet på i ganske mange år. Det beklager SF, og vi vil kun støtte dette forslag i yderste nød, og det håber jeg at fru Jytte Andersen hørte: Vi vil kun støtte dette forslag i yderste nød, for vi mener, at moratorieordningen, som vi har foreslået, er den rigti-

ge løsning på et problem, som har en begrænset tidsfaktor indbygget.

Når det er sagt, vil jeg godt sige, at der ud af debatten muligvis har krystalliseret sig én ting, nemlig at man skal kigge på det gensidige forsørgelsesbegreb. Det er De Radikale, der har rejst diskussionen ikke kun denne gang, men flere gange tidligere, og i andre diskussioner har vi været enige i, at man måske skulle kigge på det, så det kan godt være, at der ud af denne debat kunne komme, at man kunne tale videre om det gensidige forsørgelsesbegreb og på den måde få afbødet de værste følger af dette forslag, men det forudsætter, at man ikke vil bilde nogen ind, at det er forligsbrud, hvis vi ændrer på det gensidige forsørgelsesbegreb. Det kan det i hvert fald efter min mening næppe være, og hvis man siger det, er det helt udelukket at komme nogen vegne på dette område. Som jeg hørte det, er både Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre og SF nogle af dem, der godt vil prøve at kigge på, om her er en mulighed, men jeg skal ikke undlade at sige, at hvis det bliver betragtet som forligsbrud, er vi altså lige vidt.

Folk kan komme uden om at ende i en social deroute ved at lade sig skille. I henhold til det sociale system skal en socialforvaltning hjælpe dem til at skaffe bolig, indskud og etablering af det nye sted. Man kan altså flytte fra hinanden, få en skilsmisse, og så er der ikke noget gensidigt forsørgerbegreb, der dækker. Sådan er virkeligheden. Der er nogle, der gør det også i andre sammenhænge, f.eks. pensionister, fordi de ikke kan se nogen vej ud af en økonomisk situation, de af en eller anden årsag er havnet i.

Når virkeligheden ser sådan ud og ingen her vil gå ind i en diskussion om, at kommunerne i vid udstrækning skaffer et arbejde i 9 måneder til denne personkreds for at undgå at få dem på bistandssystemet, og når der, så vidt jeg kan se, hverken er flertal for Socialdemokratiets forslag eller for det af os fremsatte forslag og ingen tilsyneladende er kommet med andre forslag, er der kun to ting at gøre, nemlig at lade kommunerne bevare det selvstyre, de har på dette område, og at kigge på det gensidige forsørgerbegreb, sådan at vi i hvert fald sigter på, at folk ikke skal komme ud i en lang sort gang i bistandssystemet, for vi skal huske, at de arbejdsmarkedstiltag, vi har i dagpengesystemet, ikke i samme udstrækning står til rådighed for dem, som hvis de blev i dagpengesystemet.

[Lilli Gyldenkilde]

Men jeg er da spændt på at høre den videre debat, for vi er parate til at kigge på det gensidige forsørgerbegreb.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Jeg bliver nødt til at sige, at jo mere fru Lilli Gyldenkilde udfolder sig, jo mere forfærdet bliver jeg strengt taget. Det her er Danmark 1992, men det lyder altså ikke, som om vi befinder os i det allerrigeste land i denne verden. Vi har naturligvis nogle fordelingsproblemer, men det her er altså helt utroligt.

Så vil jeg gerne sige, at det ikke vil indebære forligsbrud, at man ændrer ved det gensidige forsørgelsesbegreb. Jeg ændrer ikke ved det gensidige forsørgelsesbegreb på de præmisser, som fru Lilli Gyldenkilde her lægger frem. Ægteskabet har økonomisk og på anden vis nogle fordele og ulemper, men nu snakker jeg kun om det økonomiske. Der er en række i forbindelse med pensionsordninger, der er en række ting af økonomisk art, arvemæssigt osv.; man kan ikke bare ændre på en lille del af ægteskabet.

Så til spørgsmålet om at lade sig skille. Jeg synes, det er helt utroligt, at det at være gift altså ingen rolle spiller. Man kan lige så godt lade sig skille, for så kan man få nogle flere penge af det offentlige, siger fru Lilli Gyldenkilde. Det er det, det handler om, og så lader fru Lilli Gyldenkilde, som om det, at man skal lade sig skille, og at kommunen skal sørge for en ny bolig, ikke indebærer nogen ting. Jeg synes, det er en utrolig argumentation. Jeg synes, det eneste rimelige er, at vi kigger meget præcist på de foreløbig 2.000, 3.000, 4.000 mennesker og så spørger: Hvem skal egentlig gå fra hus og hjem, og hvad er forudsætningerne? Fru Lilli Gyldenkilde har fuldstændig ret i, at hvis man kunne skaffe sig arbejde i 9 måneder, var problemet løst. Hvis der var en endnu større rotation på arbejdsmarkedet, var problemet løst – set med fru Lilli Gyldenkildes øjne. Det er der ikke nogen der forhindrer, det kunne man bare have.

Når jeg kommer til min ordførelse, skal jeg selvfølgelig sige noget mere principielt om nogle af delene i forslaget.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg synes ærlig talt, det er lidt skrap. I forrige indlæg fra fru Lone Dybkjær kom fru Lone Dybkjær med forslaget om, at man kunne kigge på det gensidige forsørgerbegreb i forbindelse med de mennesker, der nu ryger over på bistanndssystemet. Vi kan kigge tilbage på ordførertalerne og se, hvad der blev sagt. Det var det, der inspirerede mig til at sige, at hvis vi ikke kunne finde andre løsninger, kunne vi prøve at kigge på det for at redde disse mennesker.

Jeg må sige til fru Lone Dybkjær, at det altså ikke er mig, der ikke kommer ud i den virkelighed, som en tredjedel af befolkningen i dette land er i, hvor det betyder noget, at man får fratrukket 130.000 kr. om året. Jeg kender folk, som sidder i de spekulationer, som ikke ønsker skilsmisse, men som sandelig ikke ser nogen mulighed for, hvordan de skal klare det med deres børn, med deres familie, med det, de har sat sig for, hvis de ikke finder en eller anden løsning, så de ikke står helt uden økonomisk grundlag.

Det er da ejendommeligt, at jeg skal beskyldes for, at jeg i 1992 taler, som om vi var et fattigt samfund. Jeg taler for, at vi er et rigt samfund, der ikke kan være bekendt, at det, hver gang der herindefra skal vedtages besparelser osv., altid lader det gå ud over den dårligst stillede tredjedel af befolkningen. Derfor er jeg meget optaget af, at vi finder en løsning for disse mennesker, og løsningen er, som fru Lone Dybkjær kom til at sige i sidste sætning, og som hun måske heller ikke fastholder bagefter, at hvis vi lavede jobrotation, var der intet problem tilbage. Just det, det er rigtigt!

Kunne vi tage os sammen og lave jobrotation på forskellige måder, var der ikke noget problem med langtidsledige; de blev ikke langtidsledige, for de roterede; nogle kom ind, og andre kom ud. Der kan være så mange ordninger, men så kan man altså ikke have et system, hvor man absolut vil fastholde, at folk ikke kan være i det længere end et vist åremål.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Jeg vil ikke løbe fra, hvad jeg har sagt om jobrotationsordninger; det er så rigtigt, som det er sagt. Man kan også undre sig over, at det ikke praktiseres i højere grad, end det gør.

[Lone Dybkjær]

Hvis det er noget, der virkelig begynder at gribe om sig, synes jeg, vi er nødt til at diskutere, om alle mennesker i dette land er sikret 130.000 kr. om året i den arbejdsføre alder. Det kan vi godt, så skal vi bare have nogle finanslovparter, der er villige til at finde pengene til det.

Så vil jeg godt sige, at for mig har den ordning, vi lavede, sådan set ikke været en direkte besparelsesordning på anden måde, end at jeg mener, at hvis vi skal fastholde et forsikringsprincip, kan man altså ikke blive til evig tid i dagpengesystemet. I øvrigt mener jeg ikke, der er andre løsninger på denne diskussion, end at arbejdsmarkedets parter selv i højere grad overtager finansieringen. Det er den eneste vej frem, og jo mere jeg hører på fru Lilli Gyldenkilde, jo mere overbevist bliver jeg om det.

Jeg har ikke sagt, at vi skulle løse dette problem ved at ændre i denne sag på basis af det gensidige forsørgelsesbegreb. Jeg har sagt, at vi må tage en diskussion om det gensidige forsørgelsesbegreb. Det er ikke kun et spørgsmål om, at man tager et systems fordele, fjerner ulemperne, så der kun er fordelene tilbage; sådan er livet ikke for mig.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Punkt 1. Jeg er glad for, at fru Lone Dybkjær erkendte, at hun selv havde rejst diskussionen om det gensidige forsørgerbegreb under den forrige debat.

Punkt 2. Jeg er enig med fru Lone Dybkjær i, at hvis vi får yderligere rotation på arbejdsmarkedet, er den øvrige bragesnak, der har været på dette område, inderlig overflødig. Fru Lone Dybkjær siger, at hun egentlig ikke forstår, at man ikke bruger rotation på arbejdsmarkedet mere, end man har gjort indtil nu, og jeg er helt enig i, at vi bør se på nogle muligheder for, at man kan komme til det. Det er det, fru Lone Dybkjær siger, og nu går den altså ikke med at smutte udenom hele tiden, fordi det er en lidt væmmelig sag.

Vi bliver nødt til at finde på noget, for vi ved godt, at hvis de langtidsledige og de arbejdsløse i det hele taget får lov til at sejle deres egen sø, kommer der tusinder af tusinder over på langtidsledigområdet de kommende år, fordi arbejdspladsernes antal i øjeblikket falder, ligesom der heller ikke etableres nok nye ar-

bejdspladser. Vi får et større problem, end vi har i dag. Jeg kan sagtens hidse mig op over det problem, vi har i dag, for jeg kender den virkelighed for de mennesker, jeg snakker om.

Men jeg synes ærlig talt, politikerne bør tage hånd om, at vi står med et stigende problem, som der må gøres noget ved hurtigst muligt. Når jeg tænker på, hvilken PR Det Radikale Venstre og ikke minst fru Lone Dybkjær fik på »Slip de ledige løs« – og så kan man ikke engang være med til at ordne det her. Jeg synes ærlig talt, det er lidt skrappt at høre på.

Fjerde næstformand (Kirsten Jacobsen):

Fru Lone Dybkjær har ordet for en kort bemærkning, og derefter går vi tilbage til ordførrækken.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Hvis man havde gennemført »Slip de ledige løs«, så stod vi ikke her. Men det var der ikke flertal for på det tidspunkt; det bliver jeg nødt til at sige. Jeg er ret overbevist om, at den radikale model »Slip de ledige løs« er en udmærket vej, og jeg kan i hvert fald sige, at hvis det var blevet gennemført, stod vi ikke her i dag og diskuterede disse forslag.

Arbejdsløsheden er et stort problem, og det løses ikke ved en diskussion som den, vi har her i dag. Noget af det, der skal indføres, er naturligvis rotation. Derfor er vi også nødt til at diskutere, hvordan aflønningen er i forbindelse med jobrotation, hvordan den er i forhold til dem, der aldrig er kommet ind på arbejdsmarkedet osv.

Det, som er symptomatisk for denne debat, er relativt set, at de, der har været så heldige at komme ind i dagpengesystemet, skal have lov til at blive der til evig tid. De, der ikke er kommet ind i systemet, har ikke nogen chancer; det er ikke rimeligt.

Poul Nødgaard (FP):

Der er ikke meget at tilføje efter den debat, vi har haft, både om Socialistisk Folkepartis forslag og nu Socialdemokratiets. Vi har været enormt vidt omkring, men jeg vil gerne komme med en enkelt kommentar til det, fru Lone Dybkjær sagde vedrørende »Slip de ledige løs«.

[Poul Nødgaard]

Det er bestemt ikke alt i det forslag, der er godt, det vil jeg gerne sige. Det er en god, poppet tekst, men hvis man ser bag om teksten, vil jeg sige, at meget af det overhovedet ikke kan gennemføres i praksis, uden at vi kommer ud i en lang række problemer i relation til vort erhvervsliv.

Det, der bringer mig herop, er egentlig, at jeg gerne vil sige til Socialdemokratiet, at jeg fornemmer, at Socialdemokratiet overhovedet ikke har gjort sig klart, hvilket forlig de har indgået. Jeg finder det derfor mere eller mindre uacceptabelt, at vi overhovedet skal diskutere det socialdemokratiske forslag, for det er reelt et område, hvor en række partier har indgået et forlig, og så kommer man alligevel løbende herved i salen, fordi man ikke i Socialdemokratiet har gjort sig klart, at pludselig så kom den dag, hvor den situation ville opstå, som netop nu er ved at opstå, nemlig at de ledige ikke længere kan være i dagpengesystemet. Man vidste jo godt, da man indgik forliget, at den dag kunne komme.

Sandheden bag det hele er jo, at Danmark i realiteten ikke har råd til at fortsætte det dagpengesystem. Jeg går ud fra, det var derfor, Socialdemokratiet i sin tid gik med til at lave den ordning, som der nu er indgået et forlig om. Man vidste, der ville komme en situation, hvor nogle mennesker efter 6-7 år ikke længere kunne blive i dagpengesystemet. Så kommer man nu og er rigtig godt på den og vil have Folkeetinget til at ændre disse ting.

Nu venter vi på Zeuthenudvalgets arbejde og de modeller, det fremkommer med. Jeg er helt enig i det, der er kommet frem om, at ingen skal her stå og give Zeuthenudvalget opskrifter på, hvad de skal nå frem til. Lad disse sikkert udmærkede mennesker arbejde i fred og ro, og lad dem fremstille nogle modeller til, hvordan vi kan lave et nyt dagpengesystem i Danmark, og hvorledes vi kan finansiere det. Det er jeg helt tryk og rolig ved.

Men én ting står fast – det kan jeg sige uden at gribe ind i Zeuthenudvalgets arbejde – Danmark har ikke råd til at fortsætte det nuværende dagpengesystem. Vi kan lige så godt se i øjnene, hvad enten partierne her i salen kan lide det eller ej, at i løbet af et års tid har vi forhåbentlig et helt nyt dagpengesystem, hvor den enkelte borger er meget mere med i sin egen ledighedssituation, end tilfældet er nu.

Sluttelig ganske kort: Fremskridtspartiet kan ikke medvirke ved gennemførelsen af det socialdemokratiske forslag.

Lone Dybkjær (RV):

Det Radikale Venstre kan ikke medvirke til det socialdemokratiske forslag, og jeg vil godt sige, at jeg betragter det som forligsbrud, at man har fremsat det. Jeg vil ikke bruge megen tid på det, men det skal blot noteres her, at det er min ganske klare opfattelse.

Vi vidste, da vi indgik forliget, at dette kunne blive et af resultaterne af det. Vi kan alle sammen beklage den situation, vi har på arbejdsmarkedet, men vi vidste det godt. Vi gjorde det alligevel, fordi vi ydede noget på uddannelsessiden. Man kan så diskutere, om det har været fulgt op godt nok, men det er en anden snak. Det var jo et »give and take«, som alle forlig er. Man fik denne afgrænsede periode og brugte så nogle af pengene til at kunne give nogle uddannelsesestilbud. Derfor betragter jeg dette som klart forligsbrud.

Jeg vil ikke gøre mere ud af det; jeg vil blot notere, at det ikke er den måde, jeg regner med at man kan lave forlig på sammen med nogle mennesker. Det er at hænge os andre ud ved at sige, at man selv er bedre. Man vil gerne gøre noget for de ledige, mens Det Radikale Venstre ikke har noget ønske om at gøre noget for de ledige. Så kan man hænge os ud som asociale i den sammenhæng. Det er deri jeg mener, at det mindre fine er.

Jeg tror, at vi alle er enige om, at arbejdsløsheden er uacceptabelt høj, og det er selvfølgelig ét af de problemer, vi står med, når vi behandler forslag som disse.

Jeg skal ikke knytte mange kommentarer til dette, men blot kommentere den ene bemærkning, hvor man siger, at der er mange unge, der er tilknyttet dette system, og at man finder, at det er helt forfærdeligt. Jeg synes godt, at man kan have forskellige indfaldsvinkler til det. Efter min opfattelse er det et udtryk for, at der er mange unge, der er kommet ind i en arbejdsløshedskasse, en arbejdsløshedsforsikring, hvor der aldrig var mulighed for, at de kunne få noget arbejde. De har så været i systemet i 7-9 år, og det vil sige, at de unge logisk set aldrig har været tilknyttet arbejdsmarkedet. Det kan de simpelt hen ikke have været.

[Lone Dybkjær]

Hvis man er 33 år, har man maksimum været tilknyttet arbejdet 3-4-5 år, men ikke mere; så går det højt. Hvis man er 30 år, har man simpelt hen dårligt været der. Det er derfor, jeg lægger meget vægt på, at vi får den mere gennemgribende undersøgelse, så vi kan få en ordentlig diskussion om, hvad dette handler om.

Det handler om, at nogle mennesker er kommet ind i en arbejdsløshedskasse, og det har fra starten været perspektivløst på den måde, at man aldrig nogen sinde kunne regne med, at der var fast arbejde.

Jeg beklager da, at man ikke kan få et arbejde f.eks. i en vuggestue. Jeg må bare sige, at der åbenbart er nogle kvinder, der ikke har født nok børn. Det er jo ikke kun et venteliste-problem, det er simpelt hen et spørgsmål om, at samfundet ikke kan garantere, at man får et job på en vuggestue, blot fordi man gerne vil være på en vuggestue. Derfor mener jeg også, at det er nødvendigt, at vi i højere grad diskuterer alt det med rimeligt og passende arbejde.

Samfundet giver ikke nogen garanti for, at man har en ret til at blive skuespiller, vuggestuearbejder, eller hvad ved jeg. Det kan vi ikke garantere, men vi kan begynde at diskutere, om vi kan garantere job. Det er en helt anden snak. Men der er aldrig nogen af os, der har kunnet få en garanti for, at samfundet ville skaffe os lige præcis det job, man gerne ville have, for samfundet har også totalt set nogle samlede behov. Den diskussion skal vi tage.

Det principielle i dette er, at de unge har været tilknyttet en arbejdsløshedskasse, som det har været håbløst fra starten nogen sinde at komme videre i, for der var ingen jobmuligheder. Derfor kan man spørge sig selv, om det overhovedet er en rigtig vej. Det er jo derfor, jeg mener, at det sociale system ikke er så dårligt et system, fordi det i højere grad tager individuelle hensyn.

Man kan sige meget godt om a-kasse-systemet; det er i det store og hele udmærket til at forvalte det, man er blevet bedt om. Men når man har de forestillinger om rimeligt og passende arbejde, som man har i a-kasse-systemet, så er det en fastlåsning i en situation, som måske er fuldstændig perspektivløs. Det er hovedproblemet i a-kasse-systemet, og derfor mener jeg, at vi er nødt til at diskutere spørgsmålet om rimeligt og passende arbejde på en helt anden måde, end man gør i dag, og det

kunne måske have været med til at løse op for noget af det her.

Det er selvfølgelig kedeligt for de unge, at det er dem, der falder ud, men sagen er, at de aldrig har været tilknyttet arbejdsmarkedet, og i virkeligheden var det nogle helt andre tilbud, de formentlig skulle have, hvis de skulle have en chance her i livet. Derfor lægger jeg meget vægt på, at arbejdsministeren har givet et positivt tilsagn om, at vi kan få en ordentlig undersøgelse af det her. Jeg synes, vi skal benytte os af lejligheden. Det er sjældent, at vi har så veldefineret en gruppe, som vi har her. Vi kan så diskutere, hvad det er for spørgsmål, vi vil have stillet. Vi har tit talt om, at vi gerne ville have disse undersøgelser. Det er aldrig blevet til noget, men nu har vi chancen. Lad os så prøve i fællesskab at finde ud af, hvad det er for oplysninger, vi gerne vil have om denne gruppe, så vi kan få en ordentlig diskussion – og ikke som denne diskussion, hvor vi klart mangler viden om disse mennesker.

Glønborg (KRF):

Da jeg læste det forslag, som Socialdemokratiet har udarbejdet, blev jeg grebet af en dyb undren over, at man efter det forlig, vi har indgået, kunne komme frem med det her. Jeg må sige, at for en gangs skyld savner jeg virkelig hr. Risgaard Knudsens tilstedeværelse i salen, for jeg er sikker på, at vi så kunne have fået en dybtgående analyse af det problem. Det kunne have været interessant for en gangs skyld at opleve, at hr. Risgaard Knudsen måtte konstatere, at det var hans eget parti, der var galt på den, men den oplevelse bliver vi så snydt for i dag.

Til selve forslaget vil jeg sige, at Kristeligt Folkeparti må afvise det, og den principielle debat må jo ligne den, vi havde om det foregående forslag meget.

Jeg skal indskrænke mig til nogle få kommentarer til det problem, der har været diskuteret så meget under begge forslagene, nemlig ægteskabets indvirkning på ens situation, når man må forlade a-kasse-systemet, fordi vi i bistandssystemet opererer med den gensidige forsørgerpligt.

Jeg er helt enig med de ordførere, som klart har tilkendegivet, at der er en grænse for, hvor længe man kan være i a-kasse-systemet.

[Glønborg]

Jeg mener, det er dybt uretfærdigt og usolidarisk over for de dårligere stillede, at man fra samfundets side vil blive ved med at dele penge ud til de mennesker, som igennem a-kasse-systemet har fået store bidrag, men som egentlig ikke er i nogen social nød. Der er jo mange, som udmærket kan klare sig, selv om de ikke fortsætter i a-kasse-systemet. Der er blevet talt meget, meget lidt om dem, men kendsgerningerne er jo, at de faktisk får mange penge.

Der er talt vældig meget om dem, der virkelig kommer i knibe; det er også dem, vi skal se på, og det er dem, vi skal prøve at hjælpe. Men så skal vi også have skaffet nogle skillinger til at hjælpe dem med. Og nogle af disse penge kunne samfundet skaffe ved på et eller andet tidspunkt at holde op med at betale til dem, som ikke behøver dem, over a-kasse-systemet.

Den tanke har været fremme, om vi måske skulle se på, om det var rigtigt at bevare den gensidige forsørgerforpligtelse inden for ægteskabet. Jeg vil gerne pege på, at hvis man er samboende uden at være gift, har man naturligvis de økonomiske fordele, som det giver at være samboende. Man sparer nægtelig en del udgifter ved at bo et par stykker sammen frem for at have hver sin bolig og husstand. Men i bistandssystemet drager man kun konsekvensen, hvis man er gift med hinanden. Det vil altså sige, at i stedet for at tale om, at vi ophæver det gensidige forsørgerbegreb i ægteskabet, kunne vi måske sige, at vi tog faktisk hensyn til den besparelse, som man opnår ved at være samboende, når man er reelt samboende. På den måde kunne der måske også blive nogle skillinger tilovers til at hjælpe dem, som får et reelt problem.

Jeg er enig i, at vi skal have fat i problemkomplekset omkring samlivsforholds økonomiske virkning. Jeg er enig med fru Lone Dybkjær i, at vi ikke skal tage fat på det isoleret, altså kun tage fat i det hjørne, som vi støder på her; men vi skal mærke os, at der er noget her, vi skal have talt om.

Jeg vil gerne sige, at naturligvis skal det principielt være sådan, at mennesker kan leve, også på bistandssystemet, i dette samfund, men det er muligt at leve på én indtægt, når man tager sig tid til at indrette sig efter det.

Jan Petersen (S):

Det har været et par spændende timer, og

jeg hører til de lyttende i denne sag. Jeg skal som ordfører for forslagsstillerne nøjes med at kommentere de ting, som jeg syntes var vigtige i dagens debat; den store arbejdsmarkedspolitiske debat om det hele vil jeg derfor ikke komme så meget ind på.

Det har været en central del af diskussionen, om der var tale om et forligsbrud. Jeg vil alligevel gøre den bemærkning, at det har været en relativt afdæmpet kritik af Socialdemokratiet, der er kommet på dette punkt. Jeg vil gerne føje til, at spørgsmålet om forligsbrud jo kan gøres op i store og små forhold.

Da dette forlig blev indgået, var jeg ikke medlem af Folketinget. Det binder os selvfølgelig stadig væk til forliget, det er ikke det, jeg vil ind på, men derimod arbejdet med udmøntningen af dette forlig. Jeg erindrer adskillige ting i forligets første periode, der forhindrede mennesker i at anvende de rettigheder, de rent faktisk havde fået via dette forlig. Lad det være en bemærkning til de undersøgelser, som der er givet tilsagn om at vi får foretaget, af, hvor mange mennesker der ikke har fået fuld mulighed for at bruge deres rettigheder, fordi der var indkøringsvanskeligheder, ikke mindst på uddannelses tilbudssiden. Det kunne man også lade indgå i en liste over, hvorvidt dette forlig er overholdt godt nok, og hvorvidt dette forlig har nogle punkter, hvor det er rimeligt, at et forligsparti kommer med forslag. Derudover får jeg lyst til at gøre den bemærkning, at det vist ikke er forligsbrud at komme med forslag.

For så vidt angår det andet hovedtema, aktiveringsforhandlingerne og Zeuthenudvalget, tilsagn om en undersøgelse, samt at det også er muligt i forligskredsen at debattere målrettede løsninger, så forventer vi, at der kan forhandles videre. Det var også den stemning, der efterlod sig hos mig omkring disse problemer.

Men jeg bliver nødt til at sige, at vort signal med dette forslag, er, at under de kortsigtede forhandlinger om aktivering m.v. har dele af denne gruppe et forsørgelsesproblem. Det er et kortsigtet problem, og derfor er forslaget kortsigtet. Det er ikke acceptabelt for os at vente, indtil Zeuthenudvalget er færdigt, og indtil vi har fået revideret forliget, og det er ikke acceptabelt for os, at dette problem får lov til at udvikle sig. Det er det ene signal, vi giver.

Det andet signal, vi vil give, er lige præcis det, som en del har været inde på, nemlig at vi

[Jan Petersen]

må diskutere det gensidige forsørgelsesbegreb. Vi har tidligere på områder, hvor mennesker var i klemme – ifølge fru Lone Dybkjærs bemærkning også i arbejdsløshedsloven – men i hvert fald også i den sociale lovgivning, hvor der har været gensidig forsørgelse på de ydelser, folk fik, så er man, når de skulle være aktive for at komme ud af deres egen situation, gået fra gensidig forsørgelse over til en retsbestemt ydelse. Jeg behøver blot at nævne brutto-revalideringsydelsen. Man kunne passende i diskussionen om gensidig forsørgelse gøre op med det og måske kæde det sammen med aktivering.

Jeg skal til bemærkningerne om, hvorvidt forskellen på en moratorieordning og vores forslag er så stor, sige, at der er én vigtig forskel på moratorieforslaget og vores forslag – ud over at vi stadig væk mener, at dette forslag ligger uden for forligets ramme – nemlig at man kunne forestille sig, at beslutningsforslaget i stedet havde været et forslag til lov om ydelsen. Der er en væsentlig forskel, nemlig at vi forudsætter, at man, før man forlader sig dagpengesystem, får en slags vejledning. Det foregår jo i dag ved, at man ser på, hvad den enkeltes situation er bagefter. Så kunne dette være en af flere muligheder, der er for bagefter at få en ydelse.

Det er ikke meningen, at man skal have en sådan ydelse, hvis det er mere relevant, at man f.eks. gennemfører et revalideringsforløb, eller at man selv finder beskæftigelse eller andet. Men det er de muligheder, vi ønsker afdækket.

Og det er ikke en helt dum forskel på et moratorieforslag, som alene forholder sig til forsørgelsen, og så vort forslag, som forholder sig til forsørgelse, plus at der eventuelt skal afprøves andre og bedre muligheder.

Jeg skal afslutningsvis sige, at der jo ikke er flertal for dette forslag, ligesom der heller ikke er det for SF's forslag. Jeg beklager egentlig, at der ikke er flertal for moratorieordningen, den ville økonomisk set have været bedre. Vi havde selv forestillet os den indledningsvis, og der skal ikke være hårde bemærkninger fra vores side hverken til SF eller andre over, at de er kommet med det forslag. Det var en løsning, som vi havde puttet ind i et større program, som vi spillede ud med for nylig, men så fandt vi frem til, at vi ville spille ud med langtidsledigydelsen i denne forbindelse.

Til gengæld har dagens debat vist, at der er en forventning om, at vi får undersøgt målgruppen klart og præcist, og der er også mulighed for, at vi i aktiveringsdebatten kan samle op med en måske mere målrettet indsats over for dele af eller hele gruppen.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Man kan altid diskutere, hvad der er god forhandlingsetik, og hvad der ikke er god forhandlingsetik. Men jeg vil blot sige, at for det videre fremtidige – forhåbentlig – samarbejde, så opfatter jeg ikke det her som god forhandlingsetik. Det bliver jeg nødt til at sige, og det er en helt stille bemærkning. Jeg føler, at det, man gør her, er, at man siger: »Vi Socialdemokrater vil altid gerne gøre alt det gode.« Og så må vi andre tage alt slæbet. Det synes jeg ikke er ærligt, hæderligt, ordentligt samarbejde. Jeg skal så undlade at gå tilbage i historien og sige, om det er nyt for mig eller ikke nyt for mig, selv om det er utrolig fristende.

Jeg vil gerne sige, at jeg ikke havde opfattet det som dårlig forhandlingsteknik og -etik eller noget som helst andet, hvis man var gået ind i diskussionen om, hvad vi konkret kunne gøre for disse grupper i lyset af bistandssystemet. Det havde jeg faktisk ikke. Men at indføre en retsbestemt ydelse og i øvrigt tilkendegive, at man selvfølgelig helst havde taget SF's forslag, – det er jo klart det bedste, dér fortsætter vi bare, hvor vi er, det vil man jo helst – og når man så ikke kan komme igennem med det, finder man en anden retsbestemt ydelse, fuldstændig uafhængig af disse menneskers situation. Den form for velfærd duer ikke, for det går ud over de svage grupper i samfundet.

Vi kan ikke længere brage penge ud til folk, uafhængig af hvad deres sociale omstændigheder er, det er jo hele problemet. Det er det nye. Vi kunne gøre det i 1960'erne – da var vi alle sammen med til det – det kan vi ikke mere. Det er en lidt længere filosofisk diskussion, vi skal have om det. Men det, som man sikrer ved at give til alle, er, at de få, der har brug for det, ikke får, hvad de skal have.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det er en sørgelig dag for de langtidsledige, som nu falder ud af systemet i det kommende år og måske også efter det. Det kan vi konstatere på baggrund af debatten.

[Lilli Gyldenkilde]

Men der var én ting, som den socialdemokratiske ordfører for forslagsstillerne var inde på, som får mig til at stille et spørgsmål: Hvis der havde været et flertal for det forslag, som Socialdemokratiet har fremsat, ville man så have begået forligsbrud for at få det igennem? Det spørgsmål er man nødt til at stille, når samtlige andre partier siger, det er forligsbrud – undtagen Fremskridtspartiet og SF, som ikke var med i forliget. Men havde vi nu stået i den situation, at Fremskridtspartiet, om jeg så må sige, havde kendt sin besøgstid og kunnet se, hvor de kunne få indflydelse, og havde støttet det her. Jeg ved godt, det er et teoretisk spørgsmål, men hvad ville Socialdemokratiet så have gjort? Ville man have brudt forliget eller ikke brudt forliget? Det er altså af interesse at få at vide, om det her er seriøst, eller det ikke er seriøst.

Jan Petersen (S):

Til fru Lilli Gyldenkilde vil jeg sige, at problemet ikke er som beskrevet. Der er ikke tale om forligsbrud fra vores side, og det er dermed svar på fru Lilli Gyldenkildes spørgsmål.

Jeg lagde mærke til, at fru Lone Dybkjær brugte udtrykket »god forhandlingsetik«. Det er klart, det må indgå i vores overvejelser, når vi skal tilrettelægge sådan noget her, hvordan de partier, vi forhandler med, ser på det. Men der er ikke tale om forligsbrud her.

Jeg vil ikke gå længere ind i en debat om forligsetik, men jeg vil godt påpege, at det faktisk er en debat, vi førte ret langt i efteråret, og der er ikke sket ret meget fra anden side, selv om vi dengang så alvorligt på det, os i kredsen bag dette forlig. Det har åbenbart kun været et ønske fra vores side at få gjort noget ved det.

Vi har ikke med det forslag haft til formål at hænge andre ud på grund af manglende indsats fra de pågældendes side. Jeg er helt overbevist om, at fru Lone Dybkjær vil være til at få i tale igen vedrørende dette spørgsmål; alene signalet om, at der kunne foregå noget i det sociale system, er selvfølgelig interessant, og det er noteret. Men jeg er nødt til at sige, at vi bliver nødt til at tage hul på debatten om det gensidige forsørgelsesprincip. Jeg sagde ikke, at vi nu udvider til det hele og gør op med det fundamentalt, men jeg sagde, at det kunne være, der lå en løsning i at kæde det sammen med aktivering.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Nu kan det altså være nok. Socialdemokratiet har begået forligsbrud, dersom dette beslutningsforslag bliver vedtaget. Det kan der overhovedet ikke herske nogen som helst tvivl om. Jeg synes ærlig talt ikke, at det klæder Socialdemokratiet gang på gang at gå her op på tallerstolen og tilbagevise dette. Det er sandt. Socialdemokratiet tror, at partiet kan nøjes med at kalde barnet noget andet, så går det nok. Det er ikke tilfældet.

Socialdemokratiet har valgt en procedure, hvorefter man har stillet et beslutningsforslag, som pålægger regeringen inden 1. marts 1992 – hvilket i øvrigt vil være umuligt – at fremsætte et lovforslag om indførelse af en særlig midlertidig ydelse til nogle personer med henblik på, at disse personer kan fastholde deres greb i dagpengesystemet.

Så siger man, at det er en ydelse, som ikke svarer til de almindelige dagpenge. Det er rigtigt, for man fortrinnsstiller denne gruppe ved at sikre dem et minimum i modsætning til de ordinært ledige efter de almindelige regler.

Jeg vil gerne spørge Socialdemokratiet, om dette beslutningsforslag skal forstås så konsekvent, at de ledige, der måtte få den særlige ydelse, ikke skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet, ikke skal underkastes de sædvanlige modregningsregler i dagpengesystemet og ikke have alle de rettigheder og forpligtelser, der i øvrigt ligger i a-kasse-lovgivningen. Er det virkelig Socialdemokratiets mening? Det tror jeg ærlig talt ikke.

Hvis det er meningen, så er det sådan, at arbejdsministeren ville blive pålagt at efterkomme dette forslag. Så skulle arbejdsministeren komme med et lovforslag, som ville være en ændring af arbejdsløshedsloven. Det er sagen i en nøddeskal, og det er en omvej til at få gennemført det egentlige ærinde, nemlig et forligsbrud.

Socialdemokratiet kan ikke løbe fra, at tingenes tilstand er sådan. Jeg kan fuldt ud give min tilslutning til de bemærkninger, fru Lone Dybkjær har fremsat i den anledning. Det sætter et stort spørgsmålstegn ved Socialdemokratiet som fremtidig forligspartner. Vi sidder i en hel del forhandlinger om lige præcis disse emner.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Jeg indledte mit indlæg med at sige, at jeg opfatter det som forligsbrud. Jeg ville også opfatte det som forligsbrud, hvis man gennemførte det med andre partier end forhandlingspartierne. Jeg kunne godt spørge, om Socialdemokratiet, hvis det var sådan, at f.eks. CD eller Kristeligt Folkeparti ville sige ja til det – SF er jo tilhænger af det, hvis de ikke kan få deres eget – ville man så gennemføre det?

Jeg har forstået på fru Lilli Gyldenkilde, at kan man ikke få andet, er dette bedre end ingenting og bedre end det eksisterende system, sådan måtte jeg forstå talen på et tidligere tidspunkt. Så jeg synes godt, man kan spørge, om man ville gøre det, hvis der var en mulighed for at finde et flertal. Dette er efter min opfattelse klart en del af forliget. Og jeg har taget ad notam, at det mener Socialdemokratiet ikke. Det er selvfølgelig noget, man må tænke over, når man skal indgå andre aftaler med Socialdemokratiet, også aftaler om, hvordan man så bliver hængt ud i den sammenhæng. Ikke at Socialdemokratiet direkte siger så meget, men indirekte gør de jo, fordi det er os, der skal stå og sige nej.

Jeg synes faktisk ikke, det er særlig morsomt at stå og sige nej til de langtidsledige, men det er den beskidte situation, partiet efter min opfattelse sætter os i som parti. Det bryder jeg mig ikke om.

Når det drejer sig om aktivering, skal der jo faktisk, hvis man står til rådighed for arbejdsmarkedet – og det gør man jo, også når man kommer på det sociale system – være tilbud om aktivering. Deri adskiller det sociale system sig jo ikke fra arbejdsløshedssystemet.

Det er klart, at der skal være tilbud om aktivering. Så kan man diskutere, om det sociale system er i stand til det – det er en anden snak, og det er dagpengesystemet jo heller ikke altid – men det skal det da være, forudsat at de, der kommer i det sociale system nu, også siger, at de stadig væk står til rådighed for arbejdsmarkedet. Så har det sociale system jo en forpligtelse.

Den gensidige forsørgelse er en meget stor diskussion, der vedrører hele ægteskabsproblematikken. Den vil jeg gerne tage, men ikke kun i sammenhæng med dette her.

(Kort bemærkning).

Glønborg (KRF):

Jeg synes, jeg er nødt til lige at gå herop, for fru Lone Dybkjær stillede nogle spørgsmål til Socialdemokratiet om, hvem man eventuelt kunne tænke sig at gennemføre dette med, og nævnte så mit parti. Det var, som om der kunne ligge en antydning af, at det kunne være en mulighed.

Jeg synes, at jeg har sagt meget klart og tydeligt fra over for det her. Jeg har ikke brugt den samme iver og ikke den samme stemmeføring som fru Lone Dybkjær, men substansen i det, jeg har sagt, er vel egentlig klar nok. Og ellers vil jeg da gerne strege den under.

Jeg betragter dette her som Socialdemokratiets tvivlsomme, og jeg vil sige meget diletantiske forsøg på at redde sig ud af en pine, fordi SF'erne, som står uden for dette forlig, kan tillade sig at være gode, men jeg må stadig væk sige, at jeg undrer mig dybt over, at man vil.

(Kort bemærkning).

Poul Nødgaard (FP):

Jeg forstår godt, at fru Pia Christmas-Møller talte med meget høj stemmeføring heroppe fra talerstolen om det foreliggende forslag, for, sagen er – det har vi været klar over lige siden, vi så forslaget i vores skuffer – at det var et klart forligsbrud.

Jeg kan bebrejde begge parter, både Socialdemokratiet og regeringspartierne, for denne sag, selvfølgelig mest Socialdemokraterne for, at de overhovedet fremsætter forslaget. Men én ting står fast, og det er, at Socialdemokratiet ganske enkelt har gjort det, fordi de, dengang de indgik forliget, ikke så frem i tiden og overvejede, hvordan udviklingen ville blive. For Socialdemokratiet må jo have vidst, at den situation ville opstå for et antal ledige, at de ikke længere kunne blive i dagpengesystemet.

Men det, jeg så kan bebrejde regeringen og dermed specielt Venstres og Det Konservative Folkepartis medlemmer her i dag, er, at de ikke for længst gik til de partier og sagde: Kære venner! Det går ikke det dér, det er klart forligsbrud. Dermed kunne man helt have undgået denne debat, hvor man mere eller mindre har spildt Folketingets tid med det.

(Kort bemærkning).

Jan Petersen (S):

Jeg kan ikke tilbageholde den kommentar i anledning af de sidste bemærkninger fra talerne, at der åbenbart er nogen, der må have dårlig samvittighed.

Vi kan da godt sige, at vi har dårlig samvittighed, fordi vi, sidste gang vi lavede det store forlig, fik udskudt det en del år, at der var mennesker, der faldt ud af dagpengesystemet og kom på gensidig forsørgelse, og i stedet for fik indlagt en række aktiveringselementer i forliget. Men det er vi da ikke flove over. Det er vi da faktisk ret stolte af, og den stolthed deler vi gerne med de andre partier, hvor for regeringspartierne vedkommende udspillet jo var helt anderledes, forinden UTB-forhandlingerne reelt påbegyndtes.

Når vi så i dag skal høre, at vi skulle have været forudseende, vi vidste, osv. Jamen, der er altså forhold, der har ændret sig i forligsperioden. F.eks. er det nogle ganske andre taler, regeringen holder om ledighedstallene i dag, end der blev holdt i 1988. Og det betyder en hel del for, hvor mange der skal ruller igennem langtidsledighedssystemet, for når ledigheden stiger, stiger langtidsledigheden meget mere, og det ved de pågældende forligspartier også.

Vi har rejst diskussionen om, hvad vi skal gøre ved dette problem, igennem efteråret – undersøgelsesarbejdet. Skal vi så stå og bekræfte vort tilsagn om det i dag? Det har også været foreslået for.

Jeg tror, jeg vil lade mig nøje med disse bemærkninger.

Der var nogle konkrete spørgsmål fra fru Pia Christmas-Møller. Der er rådighed i det her, men man er også til rådighed for arbejdsmarkedet, hvis man får ydelser efter anden lovgivning på grund af ledighed, f.eks. efter bistandsloven. Så selv om det ikke er en dagpengeydelse, er der selvfølgelig bestemmelser, som vil kunne ligne dagpengesystemet. Det ville da være fuldstændig forkert at lægge op til en favorabel ordning, som i den grad ville være forkert dér.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Først til hr. Poul Nødgaard:

Vi har jo heller ikke mulighed for at sige til Socialdemokratiet, at de er ved at begå forligsbrud, før vi kender deres initiativer. Jeg har ik-

ke forsømt nogen lejlighed til at gøre dem opmærksom på det, hverken på gangene, i pressen eller her fra talerstolen, men det har altså ikke afstedkommet, at Socialdemokratiet har fundet anledning til at tage forslaget tilbage. Så de har handlet med ganske åbent sind.

Dernæst vil jeg gerne sige til Socialdemokratiets ordfører, at det da er rigtigt, der er sket noget siden 1988. Det er rigtigt, at vi har fået en større ledighed, end vi havde både forventet og håbet på på det tidspunkt, men det var ikke en forudsætning for forliget og for den periode, hvori forliget skulle virke, at ledighedstallet lå på 265.000.

Jeg vil gerne spørge Socialdemokratiet, om Socialdemokratiet mener, det var helt legitimt, om vi fra regeringspartierne side sagde: Nu er forudsætningerne ændret, vi må holde fast ved, at de 1,8 mia. kr., vi har afsat til ekstraordinære uddannelsesstilbud og lign. i aktiveringsdelen, bliver fastholdt, uanset at forudsætningerne er ændret. Vi har rent faktisk sagt, at vi må tage højde for, at den forpligtelse, vi påtog os i det forlig, medfører f.eks. yderligere omkring 85 mio. kr. i offentlige udgifter, og det har vi som ansvarlige været med til at finansiere ad anden vej. Skulle vi nu sige: Jamen det kan vi ikke acceptere, vi vil fastholde, at der er afsat 1,8 mia. kr., og nichts weiter?

Jeg synes, Socialdemokratiet skulle tænke sig en lille smule om i forbindelse med dette forslag og notere sig, at vi fra regeringspartierne side har gjort utrolig meget for at leve op til det forlig, også for så vidt angår de dele, hvor vi skulle være leveringspart.

(Kort bemærkning).

Jan Petersen (S):

Jeg har ikke forberedt mig på at opstille en gennemgående liste over, hvor godt forliget er overholdt generelt, og det er heller ikke det emne, vi har forsøgt at få på dagsordenen, men jeg erindrer i hvert fald, at det for et års tid siden kneb gevaldigt med forligets del vedrørende arbejdsformidling. Jeg erindrer også fra min praktiske gerning, at uddannelsesstilbudsordningen i begyndelsen ikke kørte, som den skulle, og derfor forhindrede mennesker i at blive i systemet.

Den anden bemærkning, jeg skal gøre, er bare, at vi opfattede det klart som grundlaget for ATB- og UTB-forliget, at der kom beskæf-

[Jan Petersen]

tigelsesfremgang. Hele atmosfæren i det politiske system, meldingerne i regeringskontorerne og fra Folketinget var, at der var mange arbejdspladser. Opsvinget lå som bekendt lige og ventede om hjørnet, 1-2 år måske i værste fald. Vi venter stadig væk!

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg vil gerne på dette sene tidspunkt i debatten spørge arbejdsministeren, om arbejdsministeren vil oplyse over for os, der ikke er deltager i dette forlig – altså i Arbejdsmarkedsudvalget, for jeg går ikke ud fra, at ministeren sidder med tallene her – om de forudsætninger, der lå til grund for forliget, er forandret eller ikke.

Det er min bestemteste opfattelse, at forudsætningerne må være forandret, for fremskrivningen på det tidspunkt af forventningen til arbejdsløshedsstallet er jo blevet ændret ganske betydeligt, og når fru Pia Christmas-Møller står og taler om, at der ikke er sket ændringer af forudsætningerne, må vi i det mindste kunne få afklaret det. Derfor vil jeg bede ministeren om det, også som led i et godt parlamentarisk arbejde, således at selv de, der ikke er med i forliget, kan få de oplysninger, der lå til grund for dette forlig. For ellers bygger mit forslag jo også på nogle forkerte forudsætninger, og det ville jeg være meget betænkelig ved at få at vide at det gjorde, for jeg mener faktisk, at de tal, jeg har kendt til, og som har verseret i offentligheden, men som jeg jo ikke har i form af notater fra arbejdsministeren, har været af en størrelsesorden, så Socialdemokratiet og SF naturligvis også med fuld ret kunne sige: Forudsætningerne fra dengang, forliget blev indgået om dette her, er anderledes.

Arbejdsministeren (Kirkegaard):

Der er jo ingen grund til at lægge skjul på, at denne diskussion om forligsbrud eller ej jo er en dødsensalvorlig diskussion. Det er ikke en diskussion, man normalt har. Jeg kan i alt fald ikke erindre, at vi i de otte år, jeg har siddet i Folketinget, har haft en sådan diskussion så kontant med Socialdemokratiet, som vi har haft her i dag.

Hvis vi ikke får det klaret på ordentlig vis partierne imellem, kan det få nogle meget negative konsekvenser for det fremtidige parla-

mentariske arbejde. Det vil jeg gøre hvad jeg kan for at undgå, men det er dødsensalvorligt, hvis man ikke kan stole på hinanden.

Fru Lilli Gyldenkilde bad om oplysninger vedrørende forliget, som vel er fra september måned 1988. Jeg står her med aftaleteksten, hvori det hedder i punkt 14:

»Der indføres ret til 2. arbejdstilbud for de ledige, der har gennemført 1. arbejdstilbud og efterfølgende har gennemført et af AF givet uddannelsestilbud af mindst 3 måneders varighed eller har deltaget i en uddannelse med uddannelsesydelse i mindst 6 måneder.«

Altså klingende klar tale: en ret til et 2. arbejdstilbud. Herefter selvfølgelig dagpengeregulering i 2½ år ganske efter de almindelige principper. Men der er en undtagelse fra den hovedregel, nemlig for de ledige, der er over 50. Der står således udtrykkeligt i forligets punkt 17, at der gives adgang til flere arbejdstilbud for ledige over 50 år. Altså kan man naturligvis så slutte modsætningsvis, at der ikke er mulighed for flere arbejdstilbud til personer under 50 år.

Så kan man diskutere ledighedstallet. Jeg kan ikke huske præcis, hvad ledighedstallet var på det tidspunkt i 1988. Vi ved, hvad ledighedstallet ligger på i dag, og det er for højt, men man vil lede forgæves i aftaleteksten efter et forbehold om, at der skulle genforhandles, hvis ledighedstallet udviklede sig anderledes, end hvad man kunne forvente på indgåelsestidspunktet – det findes ikke. Jeg er overbevist om, at man, da man regnede sig frem til, hvor mange penge der skulle anvendes til dette eller hint formål, sikkert har lavet nogle regneforudsætninger vedrørende ledighedens størrelse, men det har jeg ikke kendskab til, og jeg ved ikke, om det er noget, man overhovedet er i stand til at finde frem, men hvis man er det, er det selvfølgelig intet hemmeligt i det. Men det fundamentale er, at der overhovedet ikke er taget noget forbehold for en anden udvikling i ledighedsstørrelsen, end man forventede på daværende tidspunkt. Og forventninger til ledighedens størrelse er nu alligevel præget af en så stor usikkerhed, at hvis det havde været meningen, at man ville have taget et forbehold, havde man sikkert gjort det. Jo, det er en dødsens alvorlig sag, vi diskuterer her.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

[Jytte Andersen]

Nu synes jeg ærlig talt, at arbejdsministeren og andre ordførere er lidt for højt oppe i skyerne. Når man sidder og tænker på, hvor mange gange vi har set forslag fra denne regering på dagpengeområdet, som har været klare forligsbrud, hvor man har sagt, at man var i sin fulde ret til at fremsætte forslag! Jeg skal bare nævne forslaget om at sætte dagpengesatsen ned til 80 pct. efter 9 måneders ledighed. I den forbindelse sagde regeringen, at det er inden for forliget. Endvidere er der stillet forslag om ændringer i rådighedsbestemmelsen i defineringen af henvist og anvist arbejde, og regeringen har hver gang sagt: Vi er i vores fulde ret til at stille forslag og prøve at se, om vi kan få dem igennem. Og vi har så også sagt: Jamen det er forligsbrud, og det er alvorligt, og det er så blevet trukket tilbage og sådan noget.

Men når man står her og siger, at parlamentarismen er truet, fordi vi vil hjælpe 7.000 mennesker ud af en forsørgelsesmæssig klemme, synes jeg godt nok, vi er højt oppe.

Baggrunden for ATB- og UTB-aftalen var en forventning om 265.000 ledige; det fremgår af talrige notater som baggrund for den aftale. Da vi så det problem foran os, at beskæftigelsesudviklingen gik den forkerte vej, at den gruppe, for hvem falddatoen blev mere og mere synlig, begyndte vi faktisk allerede i juni måned med at stille spørgsmål i Arbejdsmarkedsudvalget for at få arbejdsministeren gearret op til at interessere sig for dette problem. De første, der mister retten til dagpenge, mister dem fra 1. februar, men arbejdsministerens interesse – i øvrigt hårdt presset af forligspartierne – blev først synliggjort sidst i januar måned.

Derfor vil jeg gerne sige til hr. Poul Nødgaard og dem, der nu har sagt, om man ikke kunne have forudset denne situation og kunne have gjort et eller andet, at det kunne man, og det er faktisk også blevet gjort. Vi har i en række situationer, på en række møder rejst spørgsmålet både over for arbejdsministeren selv, i forligskredsen og i Arbejdsmarkedsudvalget.

Igen vil jeg gerne understrege, at der her ikke er tale om forligsbrud, men om et redningsbælte for den gruppe, der har mistet retten til dagpenge, og det er lige præcis det, der er pointen i vores aftale, at nogle skal miste retten til dagpenge. Det vedstår vi os at de gør, men så foreslår vi altså en særlig ydelse som en midlertidig løsning. Det har jeg jo underholdt

med et par gange, og det skal jeg derfor ikke gøre igen. Men nu skal vi altså også lige passe på, at vi ikke skruer os lidt for højt op, selv om det er sidst på ugen og det efterhånden er eftermiddag og vi ikke har fået noget frokost.

Arbejdsministeren (Kirkegaard):

Det sidste var jo i hvert fald rigtigt.

Jeg er i øvrigt sådan set enig med fru Jytte Andersen i, at vi ikke skal gøre situationen værre, end den er, men jeg følte, det var min pligt at gøre opmærksom på, at jeg i alt fald anser denne situation for meget alvorlig. Jeg tror i det hele taget, fru Jytte Andersen skulle have holdt sig væk fra talerstolen.

Fru Jytte Andersen nævnte et konkret forslag i forbindelse med finanslovsoplægget fra sidste år og hævdede, at dette skulle være forligsbrud. Det kan jeg unægtelig ikke se. Forlig om hvad? Vi har ikke i Danmark et forlig om dagpengenivealets størrelse. Men der kan godt undertiden være tale om, at man i kredsen af forligspartier siger, der er sket dette eller hint, og nu vil vi egentlig gerne forelægge nogle ideer, hvad siger I til det?

Men jeg bliver nødt til at vende tilbage til det problem, som har været fremme på et tidligere tidspunkt, nemlig at Socialdemokratiet har givet udtryk for – jeg tror, det var hr. Jan Petersen, der gjorde det – at det da i hvert fald ikke var forligsbrud at fremsætte forslaget, og fru Jytte Andersen var lidt inde på det samme tema. Men hvad var det egentlig for et svar, vi fik? Var man villig til at få det vedtaget med de partier, der nu måtte stemme for det, eller er det bare på skrømt, man fremsætter forslaget? Tag nu at komme ud af busken i det kære gamle Socialdemokrati! Det her kan blive et skråplan, som man skulle holde sig væk fra.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Vi fremsætter naturligvis ikke forslag på skrømt. Vi har arbejdet med dette forslag ganske lang tid, og vi mistede faktisk tålmodigheden med arbejdsministeren, da han ikke kunne få møflet sig færdig med sin undersøgelse før sidst i januar måned. Så fremsatte vi det og gjorde det på en sådan måde, at det ikke er forligsbrud. Det er ikke forligsbrud at fremsætte et forslag, som sikrer forsørgelsesgrundlag for en bestemt gruppe mennesker, der har mis-

[Jytte Andersen]

tet retten til dagpenge – så enkelt kan det siges. Og hvis der havde været flertal her i Folketinget i dag for den lovgivning, havde vi naturligvis brugt det flertal. Om det så havde været med en vis mand selv, så havde vi brugt det.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Nu er det jo normalt sådan i politiske forhandlinger, at det ikke er én part, der definerer, om noget er forligsbrud eller ej, og jeg vil gerne sige, at havde Socialdemokraterne kunnet få dette her gennemført – for mig er det for så vidt lige så alvorligt, at det fremsættes – med et eller andet flertal her i Folketinget, ville jeg klart betragte det som brud på de forudsætninger, der var, da vi indgik forliget. Det kan man diskutere, men næppe nå til enighed om. Jeg tager det bare ad notam, at det åbenbart er en socialdemokratisk forhandlingsfacon, og det er klart, at det præger det videre forløb, når man samarbejder med Socialdemokratiet, og det må man jo så bare lære af.

Arbejdsministeren (Kirkegaard):

Nu kan jeg forstå, at Socialdemokratiets motiv til at fremsætte forslaget skulle være, at man havde bestilt en undersøgelse hos mig, som så ikke blev leveret til tiden. Det er formentlig den undersøgelse, der har været på dagsordenen tidligere i dag, og som vi aftalte skulle frembringes, jeg tror, det var på et møde i forligskredsens i december måned. Meningen var, forstod jeg, at undersøgelsen gerne skulle stå til rådighed den 1. februar. Vi gik i gang med at lave undersøgelsen, det blev lagt klart i løbet af januar måned, og vi sendte den til de partier, der havde bestilt undersøgelsen, en af de allerførste dage i februar. Jeg erkender, det ikke var den 1. februar, men det var i hvert fald en af de allerførste dage i februar. Men nu kan jeg forstå, at det er årsagen til hele den diskussion, vi har haft i dag. Jeg må sige, jeg ikke var klar over, at figenblade kunne fås i så lille en størrelse.

Fjerde næstformand (Kirsten Jacobsen):

Inden fru Jytte Andersen får en kort bemærkning, skal jeg gøre opmærksom på, at det ikke er hensigten at holde frokostpause. Det kan måske gøre debatten lidt kortere.

(Kort bemærkning).

Jytte Andersen (S):

Nu har jeg ikke fået mine bilag herved med notater om de talrige spørgsmål, vi har stillet i Arbejdsmarkedsudvalget. Det kan være, arbejdsministeren har dem – jeg kan se, han sidder og kigger i papirerne. Men så vidt jeg husker, var det i juni måned, de første meldinger fra arbejdsløshedskasserne kom om, at der ville være en forholdsvis stor gruppe, som mistede retten til dagpenge. De oplysninger, der skulle give svaret på spørgsmålene, kom med en 3-4 måneders forsinkelse. Så stillede vi nogle nye spørgsmål, som blev besvaret med lige så stor forsinkelse. Den undersøgelse, vi bad om i december måned, kom, som arbejdsministeren ganske rigtigt sagde, i februar måned. Men som sagt har vi påbegyndt dette arbejde i juni måned 1991, fordi vi kunne se, problemet nærmede sig.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Kirsten Jacobsen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 223:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsmiljø. (Straffebestemmelser).

Af Poul Erik Dyrhund (S) m.fl.
(Fremsat 18/2 92).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Kirkegaard):

Jeg vil gerne indledningsvis understrege, at